

3
НАЯЛАМЕ^Х ZIMARAE КАЯТИО^З

et subtiliter de intentione Aristote, quod recipere aliquid aliud est à iudicare illud, unde iudicium attribuitur formæ & actui, & receptio potentia & materiæ, et ideo melius est dicere ipsum esse unum, ut est iudex qui est copulatus cum pluribus instrumentis aliorum sensuum particuliarum qui sunt sicuti satellites & exploratores, unde non inconvenit unum iudicem de duobus litigantibus & adversantibus in eodem instanti iudicare, iudicium autem refertur ad agere & receptio ad pati non inconvenit actum agentis & transire in diversa simili etiam in actione reali, ut sol liquefacit simili & indurat lutum & ceram, multo magis in actione spirituali, & hoc vult dicere lucidissimus Themistius, nam Commentaria eius interpres in præfenti loco, sensus igitur communis non recipit contrarias qualitates, quia eius iudicium non formaliter consistit in receptione, quia iudicium & comprehensionis simultanea contrariorum obiectorum non est ipsa receptione, quia stat esse receptionem in potentia in qua non subsequitur iudicium, ad alia enim fortiter intenti delata sub oculis non uideamus, ut dicit Aristote, in libro de sensu & sensato, ubi aduerte quod obiectum in potentia cognoscente non est, sicut forma in materia nec sensus proprie materia est ipsius sensibilis, quia forma affectus materialis & ipsam qualificat, ut albedo que formaliter est in parte facit ipsum esse album, & denominat ipsum album, sed albedo in situ non reddit uitum album, neque nigredo nigrum. Et hoc etiam est uestrum de intelligibili cum intellectu quo est perfectio eius, sicut forma, sed non est sicut forma perficiens formaliter & per inheritance, nam si objectum sensibile illo non perfectus modo sensum multo minus intelligibile, sic intelligis dictum Auerrois in 11. prime philosophie comen. 44. tunc enim est illi causa & causatum, sicut intellectus est causa intelligentis, intelligibile autem est causa formalis intelligentis, ut est declaratum in tertio de anima, ut scribit Comen. in paraphraesi metaphysica, tracta 4. in 9. coluna. Sic igitur Themistius dicit sensum communem preferre iudicium de formis ad genua eius adiutoriis adiacentibusq; quia iudicium eius transit super obiecta relucientia in speciebus receptionis in sensoriis exteriorum sensuum, & tandem in organis sensibus communis deductis, & ipse insipit obiecta ibi relucentia quæ non sunt per modum inherenteris formalis, sed sunt insipit abstractionis, & sicut cognitum in cognoscente, & ita est sententia abstrusa Aristote, quam expositores eius attinxerunt. Bene igitur dicit Comen. in primis sentientiis patientes tantum quia ad organi receptionem, sed tamen quia ad iudicium non dicitur. Commentator sensum esse materialis, sed actum & formam.

IN LIBRO DE INSOMNIIS.

CARISTO, in libro de insomniis qui immediate est post librum de somno & uigilia, & ante librum de distinctione ostendit uisum esse digniores tactu, quia quod tactu apparent duo re existente una, uisum apparent unum ex permutatione digitorum, ubi Themistius exprefse dicit uisum esse acuorem & certorem tactu, sed eadem ratione sequitur tactum esse certorem visu, quia baculus in aqua iudicatur fractus per uisum, & per tactum minime, igitur tactus est certior uisu. Nisi est q; uisus absolute est dignior & ex modo inutandi qui est spiritualior, & ex alijs causis positis in secundo de anima. Ad obiecta autem dicendum est, vt Themistius ait in secundo de anima, in expositione textu comen. 134. & secundum diuisionem Themistij & græcorum est, in tertio de anima, cap. 1. q; sensus cois ex triplici cauâ potest decipi, prius si de aliquo obiecto iudicatur de diuersis formis per diuersos sensus in aliquo tempo

re, vt de pomo colore per uisum, & sapore per gustum, si alio tempore velit solum ex colore de consumili obiecto iudicare, de sapore per uisum tantum cognito non gusta se sapore, potest errare. scđ si ex solo sensibili proprio & per se velit iudicare de sensibili per accidens, vt si ex colore velut iudicare de Cleonis filio, quā hoc pluribus iudicis veftigis quibus virus non sufficit sensus forteq; hoc p; vij aliquam præstantiorē sensu, quæ animalibus brutis adiuncta non fit. tertio circa communia si vni sensui tantum infiterit in iuxtaq; fuerit, vt si vni visui de figura concedat quum visu & tactu sit communis, unde in casibus prænarratis deceptio & culpa teneritatis est sensus communis & non proprii. Et ideas bene contingere potest utrūq; in aliquo casu, vt tactus certius iudicet q; visus de figura & figura, quia hoc conuenit propter medium, vt dicunt per speciem, in alio vero casu conuenit ecclora, vt in casu Philosophi, absolute tamen visus certior est.

Ista contradic̄tio est notanda in 2. physi. in cō.

ET H E M I S T I V S & Cōmē dicit in principio scđi physi, q; corpora simplicia non habent principiū intrinsecū actiuū sue alterationis, sed passiuū tm. Et Alexan. referente Simplicio ipsum esse ante istos, dixit enim elementa non habere principiū effectiuū nisi motus localis tm. Sed opponetur de aere condensato qui seipsum rarefacit. P Solut Burleus q; hoc est p accīs, quia per se mouet se localiter, quia est pte naturas dispositus, quia non est in loco conuenienter locatus, est in angustiori loco q; sua forma requirat, & ideo mouet se localiter rarefacit seipsum p accīs. Sed obiectebat Gaetanus, quia tunc videſ oppositū, q; aer ille illud per se acquirit, quo nāliter est privatum, sed priuatum est ille aer p se raritate & non loco, quia cū sit id locus totius & partis ille locus esset nāliter aeri eiūscē specie cum isto, & ideo potius est riualiter priuatus raritate q; loco, & ideo dicit q; aer ille per se rarefacit seipsum & mouet localiter per accidentem, q; talis rarefactio non potest induci sine motu locali. Sed tunc nisi aliud dicatur Gaetanus contradic̄t Auerroī qui vult q; elemēta nō habent principiū intrinsecū effectiuū alterationis, & iste coedit oppositū. Alij autem dicunt q; accidētia in elemētis reperit a sunt in duplice dīa, quedam enim sunt accidētia propria ad quā variationē & deperditionē sequitur deperditio subē, vt sunt quatuor qualitates primae, & de ipsis dicitur Cōmentatoris intellectus q; elemēta non habent principiū alterationis intrinsecū actiuū, sunt itē alia accidētia cōmūnia, vt raritas & dēficiens figura & jd. genū, & in talibus potest esse alteratio in elemētis absq; transmutatione in ūba, & sic dicunt q; aer condensatus in propria ūbera rarefacit se p se, & per accīs mouet se localiter, sed aer extra propria ūberam exīs mouet se per se localiter, & per accīs se rarefacit. Sed ista positio est purus error q; Comen. absolute & Themistius assertunt elemēta non habere principiū auctiuū intrinsecū alterationis. Et Alex. dixit q; non habent principiū actiuū intrinsecū nisi refectū motus localis tm. Amplius qualitates attribute alterationi sunt duobus modis, vt scribit Comen. in 7. physi. in cō. 11. prime, vt sunt caliditas, frigiditas, humiditas, & siccitas, & secundā vt raritas & densitas. Et idem h̄z ibidē in cōmen. 15. vbi habet q; raritas & densitas sunt rerum qualitates in sequentes caliditatem & frigiditatem, si igitur elemēta possent per se rare facere aut condensare seipsum, sequeretur q; possent seipsum calidificare & frigidificare, quia raritas & densitas in sequuntur caliditatem & frigiditatem, ynde Comen. in lib. de substatia orbis. d. cap. p. q; qn aqua transmutatur in aerem per calefactionem peruenit ad tantam raritatem cum qua non potest